

Moderní Michaelova mystéria

Sergej O. Prokofjev

Kdo se ponoří do dokumentů Vánočního sjezdu, tomu jistě napadne, že Rudolf Steiner prakticky nikdy nezminil jméno Michaela.

Tato zprvu nanejdůležitější záhadně se jevící skutečnost se však vysvětlí v přednášce, kterou měl Rudolf Steiner asi 12 dní po skončení Vánočního sjezdu v den, kdy byla zveřejněna meditace Základního kamene ve „Sdělení pro členy“ v týdeníku *Das Goetheanum*. V této přednášce používá Rudolf Steiner jméno Michael tak často jako v žádné jiné přednášce k tomuto tématu. Podává také poprvé zcela nový obraz panujícího ducha času. Potom byl tento obraz Michaela důkladně rozvíjen v karmických přednáškách.

Nejdůležitější rozdíl mezi Michaelem a všemi ostatními archanděly jeho řádu je ten, že Michael jako jediný z jejich kruhu uznává plně svobodu člověka na Zemi. Proto ho nazývá Rudolf Steiner v této přednášce „vlastním duchovním hrdinou svobody“. (GA 233a, 13. 1. 1924.) Tento vztah Michaelův k lidské svobodě má však důsledky i pro něho samotného. V protikladu k jiným archandělům se stal v naší době „mlčenlivým“ - duch času, který lidem stěží dává pokyny, poukázání, inspirace a podněty k jednání. Zatímco ostatní archandělé se dále namáhají vést lidstvo, když povzbuzují jednotlivé lidi provést ten nebo onen čin, zdržuje se toho Michael téměř zcela: jeho zájem není věnován motivům lidského konání, ale jediné jejich následkům.

Jinými slovy, dává lidem možnost něco vykonat ve světě, co vzniká z toho, co si člověk získal duchovědným poznáním, a soudí potom následky tohoto činu ze stanoviska duchového světa. Rudolf Steiner popisuje tento proces následující imaginací: „Nějaký člověk se blíží k Michaelovi v duchovém světě s následky svých svobodných činů. To se může stát iniciací po smrti nebo také ve spánku, a proto to, co zde popisujeme, se dnes týká každého člověka. Potom dává Michael člověku na srozuměnou, ne slovy, ale svým pohledem nebo pohybem ruky, zda jeho činy budou kladně hodnoceny ze stanoviska řízení kosmu. Zde se už neobjevuje Michael s mečem, ale s váhou. A když jeho rozhodnutí dopadne příznivě, dostane člověk souhlasný pohled, který mu říká: „To je správné, to je oprávněné před řízením kosmu.“ (GA233a, 13. 1. 1924.) Potom vnáší Michael následky činů tohoto člověka do své oblasti, kde se jeho pozemské činy stávají kosmickými, to jest stavebními kameny nového kosmu.⁹ V souvislosti s tím, co bylo řečeno v uvedené přednášce, se však naskýtá zcela podstatná otázka, která by se stala opravdovým problémem, pokud by se nedala uspokojivě zodpovědět. Svobodné činy člověka, které může Michael uznat, popisuje Rudolf Steiner totiž tak, že člověk musí být veden k jejich provedení tím, co bylo čteno v astrálním světle kosmu. Aby tam však se člověk naučil číst, musí se stát sám zasvěcencem, to jest dosáhnout takového stupně individuálního vývoje, který pro valnou většinu anthroposofů leží ještě daleko v budoucnosti a stěží ho mohou v tomto životě dosáhnout.

Mohli bychom říci: „Na tom přece nezáleží, potom toho dosáhnou právě v příští inkarnaci.“ Taková odpověď však neřeší základní problém, protože příští inkarnace většiny nyní žijících anthroposofů padne do doby po konci současné Michaelovy epochy (končí

během dvou až tří století). Michael ale potřebuje už dnes svobodné činy lidí vystávající z čtení v astrálním světle, to znamená v epoše své současné vlády v lidstvu.

Na druhé straně je zcela nepředstavitelné, že by Rudolf Steiner dal anthroposofům úlohu, která zásadně překračuje jejich schopnosti v hranicích jediné pozemské inkarnace, a věděl přitom, že v příští inkarnaci by už bylo příliš pozdě. Přemýšlíme-li však skutečně o této hádance, ukáže se, že odpověď leží mnohem blíže a je zřejmější, než se původně předpokládalo. Souvisí právě se základním charakterem moderního zasvěcení. Ten spočívá v tom, že zasvěcený při svých duchovních bádáních nemá být jen schopen číst v astrálním světle, ale musí navíc také (ve snaze zpřístupnit každému člověku duchovní skutečnosti, které odkryl) všechno, co četl v astrálním světle, přeložit do řeči moderního myšlení a přivést je tímto způsobem k vědomí druhých lidí.

Tento nejdůležitější rys moderního zasvěcení, který je svázán s ústřední úlohou Rudolfa Steinera v jeho inkarnaci ve 20. století, charakterizoval on sám v rozhovoru s Marií Rôschlovou. Ernst Lehrs o tom podává následující zprávu: „Marie Roschlová se jednou ptala Rudolfa Steinera, zda jsou v jeho době zasvěcenci, kteří by byli schopni zřít tak vysoko a daleko jako on. Později mi vyprávěla, že jeho odpověď byla: „To snad, ale není žádný, kdo byl schopen zřené obláci do formy myšlenek, které druhým umožní pochopit to ve vlastním myšlení. To totiž vyžaduje vnést duchovně vnímané až do mozku, a to je oběť, kterou nikdo jiný není schopen přinést.“

Z toho však plyne, že v podstatě už není rozdíl mezi zasvěceným a nezasvěceným od okamžiku, kdy zasvěcený nechá projít nadsmyslové poznatky svým mozkiem, a tím přejít do myšlenek, které jsou pro lidstvo všeobecně přístupné a srozumitelné. Až dosud byl radikální rozdíl mezi oběma v tom, že jen zasvěcený mohl vybádat (to jest číst v astrálním světle) duchovní skutečnosti v nadsmyslových světech. Ale nejednou to jednoduše zasvěcený nemohl, ale mohl to jen takový, který opravdu dosáhl výšin *moderní* iniciace, která dovoluje při obětování vést takto dosažené nadsmyslové poznatky až do fyzického mozku, aby jim byla propůjčena myšlenková forma srozumitelná každému člověku.

Kdyby tomu tak nebylo, nemělo by žádný smysl pravidlo stále znovu opakované Rudolfem Steinerem: Samozřejmě může bádat v duchovém světě jen zasvěcenec, ale výsledkům může naproti tomu porozumět každý, kdo má zdravý, nepředpojatý lidský rozum. Použití tohoto pravidla na studium výsledků pravého duchovního bádání tvoří právě první stupeň moderní cesty zasvěcení, což formuloval Rudolf Steiner v *Tajné vědě* v nástinu následovně: „Studium duchovní vědy, při němž člověk používá nejprve sílu úsudku, kterou získal ve fyzicko-smyslovém světě.“ (GA 13, s. 393.)

Když tedy přijmeme, co je zprostředkováno duchovní vědou, a to ne abstraktním, intelektuálním způsobem, ale vtáhneme-li do procesu studia celou naši lidskou bytost s jejím cítěním a chtěním, tak *čteme* právě tím už v *astrálním světle*, i když ne přímo, ale skrze zprostředkování moderních duchovně vědeckých myšlenek. Potom nám už nic nebrání začít v plné svobodě jednat na základě toho, co bylo čteno v astrálním světle *tímto způsobem* (prostřednictvím pozemského myšlení). To znamená, že cesta k činům, které od nás Michael očekává, je vždy otevřená, jen když se můžeme opravdově spojit s tím, co je sdělováno moderním zasvěcencem, když učiníme výsledky jeho duchovního bádání motivujícími silami našich činů.

Takové činy jako následky naší vlastní iniciativy, která pochází z čistého spirituálního impulzu (za schopnost vyvinout ji vděčíme naší účasti na nadsmyslovém kultu Michaela před naším zrozením na Zemi), tvoří základnu pro vznik nové karmy mezi lidmi, která nemá žádnou minulost, a proto je zaměřena jen na budoucnost. Neboť až do sestupu duchovní vědy nebo anthroposofie na Zemi nebyla k dispozici možnost najít takový svobodný a vědomý vztah k obsahu duchovního světa, jak se zjevuje v astrálním světě. Vědomí a svoboda jsou v tomto procesu zaručeny tím, že myšlení je zprostředkujícím elementem. Skrze něj nachází člověk na Zemi nejvyšší dosažitelný stupeň vědomí a také se blíží k získání zkušenosti své svobody, poněvadž myšlení vzniká z toho, co je základní zkušeností dnešního člověka, že totiž jeho myšlenky jsou jeho vlastní, zcela nezávislá tvorba.

Tak můžeme předpokládat, že známá slova z evangelia „Blažení, kteří neviděli, a uvěřili“ (Jan 20,29), která byla řečena apoštolovi Tomášovi jako reprezentantu budoucí epochy duše vědomé, by mohla přijmout ve světle moderního zasvěcení formu: „Blažení, kdo nevidí, a přece poznávají.“ V tomto smyslu jsou opravdu požehnaní ti, kteří dnes jednají ve světě na základě anthroposofického poznání duchovných světů. Jejich činy, které tvoří novou karmu, mohou být totiž přijaty Michaelem do lůna hierarchií jako něco, co může přinést jen člověk univerzálnímu hierarchickému celku, když to korunuje novým svítícím vrcholem - tvůrčími činy desáté hierarchie.